لە بڵاو کراوەکانی ماڵپەڕی بەهەشت

هێنەری دەرد ..... پەتای ناو خەڵکی

هیوا درێژی

طول الأمل

پوختکردن و وەرگێڕانی

پشتیوان حسن کرم

چاپی یەکەم ١٤٣٤ کۆچی

ماڵپەری بەهەشت

ba8.org

ماڵپەڕێکی ئیسلامی زانستی پەروەردەیی یە و لەپێناو بڵاوکردنەوەی ئەو ئیسلامەیە کە سەلەفی صاڵح - پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) و هاوەڵانی (رضي الله عنهم) لەسەری بوون - وە سەر بە هیچ گروپ و لایەنێکی حیزبی نیە.

ماڵپەری بەھەشت

ئەو کتێب و بابەت و لێکۆڵینەوە شەرعیانە بڵاو دەکاتەوە کە دەبنە هۆی:

١. شارەزاکردنی موسوڵمانان و پەروەردەکردنیان لەسەر ڕێگا ڕاستەکەی ئیسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبێ بە گەڕانەوە بۆ پەیڕەوە ڕەسەنەکەی ئیسلام،کە بریتی یە لە قورئان و سوننەت،بە تێگەشتنی پێشین وپێشەوایانی ئوممەت.

٢. پاک کردنەوەی بیروباوەڕ و ڕەوشتی موسوڵمانان، لە دیاردەکانی شیرک و کوفر و تاوان.

٣. پاڵاوتن و تەصفیەکردنی ئاینی ئیسلام لە بیدعە و بۆچونە داهێنراوەکان.

٤. وریا کردنەوەی موسوڵمانان لە شوێنەواری خراپی ڕیوایەتە لاواز و هەڵبەستراوەکان.

٥. پتەو کردنی برایەتی یەکی ڕاستەقینە لەسەر بناغە فراوانە جێگیرەکەی ئیسلام و نەهێشتن و کەمکردنەوەی دەمارگیری مەزهەبی و حیزبی.

ئامانجمان:

ئاشناکردنی کۆمەڵگایە لە ئیسلامی ڕەسەن و دروستکردنی تاك و کۆیەتی بۆ تێگەشتن لە سەرچاوەکانی کە بریتین لە قورئانی پیرۆز و سوننەتی صەحیح و ئاشکراکردنی ئەو شتانەی کە نامۆن بە ئیسلام و خراونەتە نێویەوە بە چەندین دەستەواژەی دەنگ و ڕەنگ و نوسراوی لە بوارەکانی بیروباوەڕ و ڕەوشت و ئاکار و پەروەردە و زانست و پزیشکی و گەشەی کۆمەڵایەتی.

خودایە داوات لێ دەکەین دامەزراومان بکەیت ، وتەوفیقمان بدەیت بۆ هەر کار وگوفتارێکی جوان وچاك بەو شێوەیەیی کەخۆت لێی ڕازیت.

ستافی ماڵپەڕی بەھەشت

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی

بسم الله الرَّحمـن الرحِّيـم

الحمـد لله تعـالى المتــفرِّد بالكبريـاء. المنــزَّه عـن النــقائص والشُّـرَكاء, والصَّــلاةُ والَّــسلام علـى سـيِّد الأصفيــاء, وقُــدوة الأوليـاء, وعلـى آلِـهِ وأصـحابِهِ سـادةِ الأتـقياء.

وبـعد:

برای موسڵمانم: دەبینی کە سـاڵەکان تێپـەڕدەبێ وتەمەنـەکان دەڕوات! کەچـی موسیبەت وبەڵای ئەم ڕۆژگارە دوایی نایەت!

برام: هەر ڕۆژێك کـە دێـت وتێپـەڕدەبێت چـەند وانـەو پەنـدو ئامۆژگاریـەکی گەورەی لەگەڵ خـۆی هـەڵگرتووەو ئامـادەی کـردووە, بـەڵام داخەکـەم کـێ لێـی وەربگرێت وکێ لێی تێبگات؟!

وانەگـەلێك کـە هـەموو ڕۆژێـك دێـت ودەڕوات... و ڕۆژگـارێکی پەنـدئامێز بەناوچەوانی زەمانەوە تۆماردەکرێـت, هەروەکو بڵێی بە مرۆڤ دەڵێـت: بیخوێنـەوە گەر تۆ پەند وەردەگریت وتێ دەگەیت!

برام: پێت ناڵێم, هەموو وانەو کارەساتێك بژمێرەو لەبەرکە لـە ژیانـدا! بـەڵکو پێت ئەڵێم: ئایا کە بەڵاو نەهامەتیەك هاتووە بەسەرتدا پەنـدو ئامۆژگاریـت لـیٚ وەرگرتووە؟

برام: ئای ئەم مرۆڤە چـەند هـەژارو نەفامـە, هـەموو ڕۆژێـك چـاوی بـەهیواو ئاواتەکانی هەڵدێت! وە بیری چۆتەوە کە هەرچی هەوڵ وتێکۆشان بکا تەنها ئەوەی بۆ بەدەست دێت کە بۆی نووسراوەو دیاری کراوە!

خەون وخەیاڵی ئاڵتونی... ئاواتی نـەبینراوی زۆر خـۆش.... ئومێـدی ئـارەزوو لەزەت, کەچی هیچ نیە تەنها قەدەری خوا نەبێت وبەویستی ئەو دانەبەزێـت!

خۆشەویستم لەبەر خوا: چەند ئومێدو هیوات هەیە کە لە دونیادا پـەتی فیکـرو خەیاڵ وبیرکردنەوەی خۆتت پێوە گرێداوە؟ وتەمەنی خۆتت لە پێناودا بەسەربردووە؟

برام: ئایا دەزانی ئەو نەخۆشیە کوشندەیە چیە؟ کە داناکان لە چارەسـەرکردنیدا دەستەوسان ماون و زاناکان لە وەسف وباسکردنی شیفاو لابردنیدا زۆریان وتووە؟

برام ئەوە نەخۆشی (هیوا درێژیە) وا ئێستا بۆتی باس دەکەم:

پێشەوا قورتوبی دەڵێت: هیوا درێژی بریتیە لە سووربوون لەسەر دونیاو پاڵ پێوە دانی وپشت پــێ بەســتنی وخــۆش ویســتنی و پشــتگوێ خســتنی دواڕۆژ وبــیرلێ نەکردنەوەی.

پێشەوا ابن حجر دەڵێت: بریتیە لە زێدەخوازی و ئاواتەخوازی ئەوەی نەفس پێی خۆشەو حەزی لێیەتی لە تەمەن درێژی و ساماندارێتی.

پێشەوا قورتوبی دیسان دەڵێت: هیــوا درێــژی بریتیــە لــە دەردێکــی کوشــندەو نەخۆشیەکی درێژخایەن! وە هەرکاتێك لە دڵدا جێی خۆی کردەوەو جێگیربــوو ئــەوا خووی تێك دەدات و چارەسەری سەخت وگران دەکاو وای لێ دەکا هەرگیز نەخۆشی لێی جیانەبێتــەوەو چارەســەریش ســوودی پــێ نەگەیــەنێت, بــەڵکو پزیشــەکەکان دەستەپاچە دەکاو داناکان لەچارەسەرکردنیدا بێ ئومێدبوون.

خوێنەری خۆشەویست: خوای گەورە سەرزەنشتی نــەیارو دوژمنــەکانی کــردووە بەوەی کە هیوا درێژن لەدونیاداو هەر ئەوەش وای لێکردوون کــە پشــت بکــەن لــە ڕێنمایی وڕێگای ڕاست.

خوای پەروەردگار بە پێغەمبەرەکەی دەفەرموێت ﴿ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (٣)﴾{الحجر} واتە: ئەی پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) وازیان لێ بێنە بــا هــەروەك ئــاژەڵ بــۆ ماوەیــەکی کــەم بخــۆن وڕابــوێرن! وهیــواو

ئاواتەکانیشیان سەرگەرم وسەرقاڵیان بکات وبیانخـافڵێنێ وتۆبەنەکـەن ئـەوجا بـۆ دوایی دەزانن چییان پێ دەکەین.

وە خوای گەورە لە سەرزەنشتکردنی جولەکەکاندا دەفـەرموێت ﴿وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنْ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنْ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (٩٦) ﴾{**البقرة**}واتە: سوێندبێ بەخوا, دەبینی جولەکە لەهەڵپـە بـۆ ژیـانی ئـەم دونیایـە لەتـەواوی مـەردم, بگـرە لـەو کەسـانەش شـەریك بـۆ خـوا دادەنـێن, سـوورترو تامـەزرۆترن! هـەرکام لەوانـە ئاواتەخوازەو پێی خۆشە کە هەزارساڵ تەمەنی هەبێ وبژی! خۆ ئەگەر ئـەو تەمـەن درێژەیشی بدرێتێ — کاتێ مردوو گەڕایـەوە بـۆ لای خـوا- بـەو تەمەنـە درێـژەی لەسزای خوا دوور ناخرێتـەوە ورزگارنـابێ, خـواش بـەو کـاروکردەوەی کـە ئـەوان دەیکەن زۆر بینایە.

برای موسڵمان ویەکخواپەرستم: ئایا لەگەڵمدا تووشی سەرسوڕمان نایـەیت کـە ئەو جۆرە مرۆڤانە بەردەوام هیواو ئاواتیان بەرزیان دەکاتەوەو نزمیان دەکاتەوە, تا هەموو تەمەنیان دەخواو دەڕوخێنێ ورۆژگارەکانی گـەنجی ولاوێتیـان دەبـا کەچـی ئاواتەکەیان بەسەوزی وتەڕی هەر ماوەتەوە!

پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت " لا يزال قلب الكبير شاباً في اثنتين: في حب الدنيا, وطول الأمل" {**رواه البخاري ومسلم**} واتە: بەردەوام دڵی کەسی بەتەمەن وبەساڵاچوو گەنج ولاوە بەخۆشەویستی دوو شتەوە: بۆ خۆشەویستی دونیاو هیوا درێژی!

وە هەروەها لەفەرموودەیەکی تردا دەفەرموێت " يكبر ابن آدم ويكبر معه اثنان: حب المال, وطول العمر " {**رواه البخاري ومسلم**}واتە: ئادەمیزاد گەورە دەبێ و دووشتیش لەگەڵیدا گەورە دەبن, کە ئەوانیش: خۆشویستنی ماڵ وسامان و تەمەن درێژیە!

برام: ئایا نازانی کە هیوا درێژی هۆکارێك بووە بۆ بەهیلاك بردن ولەناوبردنی زۆرێك لە ئوممەت وگەلەکان؟

وە ئایا دەزانی کە ئاواتی کورت ودونیانەویستی هۆکاۆێکی سەرەکی بووە چاککردنی جیلی یەکەمی ئەم ئوممەتە(ڕەزای خوایان لێ بێت)؟ وا هەندێك لەنموونەو بەڵگەت بۆ ئەهێنمەوە بۆ دڵنیاییت کە هیچ گومانێکی تێدانیە:

پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت " صلاح أول هذه الأمة بالزُّهدِ واليقين! ويهلك آخرها بالبخل والأمل" {**رواه أحمد في الزهد في الأوسط/ صحيح الجامع: ٣٨٤٥**}.

واتە: چاكبوونی سـەرەتای ئـەم ئوممەتـە بـە دونیانەویسـتی ویەقینـە و خراپبـوون وتیاچوونی كۆتاییەكەیشی بە ڕژدی وڕەزیلی وهیوا درێژیە!

هەندێك لە داناوپیاوچاكان وتوویانە " ئاگادرای هیوا درێژی بن چونكە هۆكاری تیاچوونی ئوممەتەكانە"

لە ڕاستیدا هیوا درێژی پەتێكە لەپەت وگوریسەكانی ئیبلیسی نەفرەت لێكـراو كە فرێی دەداتە سەر ڕێگای نەوەی ئادەم ودەیگرێت ودەیكات بە كۆیلەو بەویسـتی خۆی فەرمانی پێ دەكات (وەكو تینوویەك كە هەرگیز تینوێتی نەشكێت).

وە هـەروەها وتوویانـە" هیـوا درێـژی دەسـەڵاتی شـەیتانە بەسـەر دڵـە بـێ ئاگاكانەوە".

فضیلی كوڕی عیاض دەڵێت " هیوا درێژی لە بەدبەختیەوەیەو ئاوات كـورتیش لە خۆشبەختیەوەیە".

محمدی كوڕی واسع دەڵێت" چوار شت لە بەدبەختیەوەیە: هیوا درێژی, دڵ ڕەقی, ووشك بوونی چاو(نەگریان), ڕەزیلی".

ئەی ئەو كەسەی كە ئێستا ئەم دێڕانە دەخوێنیتـەوە: چـەند ئومێـدو هیـوا لـە ناخماندا هەیە وگەشەی پێ دەدەین؟ وە هەتا بێت زۆرتر دەبن و گەورە دەبـن؟ ئایـا

تا ئێستا لێپرسینەوەمان لەگەڵ کردوون وپرسیارمان لێکردوون؟ ئەی نـەفس چـیت دەوێت لەم هیواو ئاواتە درێژانە؟

ئایـا مەبەسـتت بـەو ئاواتانـە خـواو ڕۆژی دواییـە؟ یـان مەبەسـتت لێیـان دونیاویستی ودڵخۆشکردنە بەم ڕۆژگارە کاتی ودوابڕاوە؟

ئایا فێری نەفسی خۆمان کردووە کە مەرگ کتوپڕەو لەناکاو دێت؟ پێش ئـەوەی ئاواتەکانت بەدی بێن دەڕۆیت وبەجێیان دێلیت؟ ئای نەفس چەندە بێ ئاگای؟!

لە عبداللە ی کوڕی مسعودەوە(ڕەزای خوای لێ بێت) دەڵێت: پێغەمبـەری خـوا (صلی اللە علیـە وسـلم) هێڵێکـی چوارگۆشـەی کێشـا, وە هێڵێکـی تـری لـەناو چوارگۆشەکەدا کێشا بەرەو دەرەوە, وە چەند هێڵێکی کورت وبچووکی لە لای ئـەو هێڵەوە کێشا کەلە ناوەڕاستدایە لەلای ناوەندیەوەو پاشان فەرمووی: (هذا الأنسان وهذا أجله محيط به –أو قد احاط به- وهـذا الـذي هـو خـارج أملـه, وهـذهِ الخُطَـط الصِّغار الأعراض فإن أخطأهُ هذا نهشـهُ هـذا وإن أخطـأهُ هـذا نهشـهُ هـذا) {**رواه البخاري**} واتە: ئەمە مرۆڤەو ئەوەش ئەجەلیەتی کە دەوری داوە, وە ئـەوەش کـە بۆ دەرەوەیـە هیواوئاواتـەکانێتی, وە هێڵـە کورتـەکانیش ڕێگرەکـانن جـا ئەگـەر ئەمەیان نەیگرت ئەوا ئەوەیان شکستی پێ دەهێنێـت وبەوشێوەیە.

عەونی کوڕی عبـداللە دەڵێـت: چـەند داهـاتوو ئاینـدە هەیـە کـە پێـی ناگـەیت وچاوەڕوانی سبەینێ دەکەی کە بـۆت تـەواو نـاکرێ ودەڕوا! ئەگـەر ئێـوە سـەیری مەرگ وناخۆشیەکانی بکەن ئەوا ڕقتان لە هیواو ئاواتی دورو درێژ دەبێتەوە.

ئای چەند پشتمان بەستووە بە خەیاڵە دوورەکان وپەتی بیروئەندێشـەمانی پێـوە گرێ دراوەو هەمیشە چاوەڕوانی بـەدی هـاتنی دەکـەین, کەچـی لـەپڕ خۆمـانیش دەڕۆین و تەنها کات کوشتن نەبێت هیچی بۆمان نەمایەوە, برام: باپێکەوە کەمێك بوەستین وهەڵوەستەیەك بکەین, ئایا خاوەن هیوا درێژەکان کەسیان گەیشـتوون بـە خەیاڵی خۆیان؟ خەونی بێ وێنەی خۆیان بۆ بەدی هاتووە؟ ئەو خەون وخەیاڵەی کـە زۆربەی کاتی ژیانی خۆیانیان بۆ تەرخان کردبوو.

بەرێزەکـەم: ئایـا ئەگـەر خـاوەن خەیاڵـەبلاوەکان گەیشـتن بـە ئـاواتی خۆیـان ومەبەستی خۆیانیان بۆ دەستگیربوو, ئایا ئیتر مێشکیان بەتاڵ دەبێت لە خـەیاڵ و قەناعەت دەهێنن؟ یان بیر لە هیواوئاواتێکی تـر دەکەنـەوە؟ دڵنیـام وەڵامەکـەی دەزانی.

یا ذا المُـومِّلِ آمالاً وإن بَعُـدَتْ

منهُ ويَـزعُـمُ أن يُحـظَى بأَقْصاها

أَنَّى تَفُوزُ بما تَرجُوهُ وَيكَ ومَا

أصبَحتَ فِي ثقةٍ من نيلِ أدناهـا

شاعیریش دەڵێت:

عومرت دووسەدبێ سێ سەدبێ, هەزار

لە ئەم دونیـایە دەرئـەچـی نـاچـــــار

هەردوو یەك نرخـە, هەروەکـو یـەکــە

پاشای شـاران بـی یـا گـــەدای بـــازاڕ

با مـوڵکـی تـۆبـێ مـیسرو ڕۆم وچیـن

لە ژێـر پێتا بـێ سـارای سـەرزەمـــین

بەشـی مـن وتـۆ هـەروەکـو یــەکــە

دە گـەز کفنەو یەك دوو گـەز زەمیـــن!

برام: ئەوە نەفسی خۆتە وخۆتیش شارەزاترین کەسی پێی, لێی بپرسە وگومانی ئەوەشت پێی هەبێت کە ڕاستت لەگەڵ ناکات, بەڵام برام ئەگەر بەڕاستی ئەگەر لێپێچینەوە لەگەڵیدا بکەی ئەوا نەخۆشیەکەی دەتوانی دەست نیشان بکەی, وە ئەگەریش نەخۆشیەکەت زانی ئەوا چارەسەر ئاسانە...

برام: ئایا نابینی وهەستت پێ نەکردووە کە دڵ چەندە ڕەقی وتوندی باڵی بەسەردا کێشاوە؟ نە هەڕەشە دەیترسێنێ, نە پەیمانی خۆشیش چاکی دەکاو نەرمی دەکا, تەمەڵە گەر بانگ بکرێ بۆ عیبادەت وخواپەرستی, کەچی گورج وسووکە گەر بانگ بکرێ بۆ ئارەزووبازی!

برام: ئەوە نەخۆشی هیوا درێژیە! سەرۆك وگەورەی نەخۆشیەکانەو بانگکارو بانگخوازی ئارەزوو ڕابواردنە!

برام: خراپترین وترسناکترین نەخۆشی بریتیە لە هیوا درێژی, وە ئەوەش کە لەهیوا درێژیەوە لەدایك دەبێت وبەرهەم دێت بریتین لە: تەمەڵی لە خواپەرستیدا, دواخستنی تۆبەو پەشیمانی, ویست وڕەغبەت بۆ دونیا, بیرچوونەوەی دوارۆژ, دڵ ڕەقی, چونکە نەرمی وچاکی دڵ پەیدادەبێت بەهۆی: یادکردنی مردن, بیرکردنەوە لە گۆڕ, وپاداشتی دوارۆژو سزاو تۆڵەو ناخۆشیەکانی ڕۆژی دوایی, وەکو خوای پەروەردگار دەفەرموێت ﴿فَطَالَ عَلَيْهِمْ الأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ واتە: زۆریان بەسەردا تێپەڕی ئەوسا دڵیان ڕەق بوو.

بەڕاستی جێگەی سەرسوڕمانە کە هەموومان دڵنیاین کە مردن هەیە کەچی ئامادەسازی بۆ ناکەین وناترسین! وە دڵنیاین کە بەهەشت هەیەو کەچی کردەوەی بۆ ناکەین و سوورنین لەسەری! وە ئەزانین کە ئاگری دۆزەخیش هەیە کەچی لێی

ڕاناکەین و ترسمان نیە! برام ئایا سەیر نیە کە تەمەنەکان دەڕواو هیواکان دوایی نایەن؟ هەموو ڕۆژێك ئاواتێکی هەیە, هەموو مانگێك هەموو ساڵێك ئاواتی خۆی هەیە! ئا بەو شێوەیە خاوەن هیواکان لە گەشتێکی بێ کۆتایی هیوا و ئاواتدا دەژین!!

هەندێك لە داناو پیاوچاکان ووتویانە: چۆن دڵخۆش دەبێت بە دونیا کەسێك کە ڕۆژەکانی مانگی دەخوات و مانگەکانی ساڵ دەخوات و ساڵەکانی تەمەنی دەخوات و تەمەنەکەیشی سەری بەرەو مردن دەکێشێ؟

ومـا هذهِ الأيـام إلا مـراحـــل

يحثُّ بها داعٍ إلى الموتِ قاصدُ

وأعـجبُ شيء لو تأمَّـلتَ أنَّـها

منازلُ تُطـوى والمسافرُ قـاعِـدُ

برام تۆ لەکوێی کاتە بەتاڵەکانتی؟ ئایا لە خواپەرستیدا بەسەری دەبەیت؟ یان بەدوای تراویلکەی(سەراب)ی خەیاڵ وئەندێشەی لەبن نەهاتوودا دەیگوزەرێنی؟

موعاویەی کوڕی قَرّة دەڵێت: توندترین وسەختترین لێپرسینەوە لە ڕۆژی دواییدا لەگەڵ کەسێکی ساغ وکات بەتاڵدایە.

خۆشەویستم لەبەر خوا: کەسی بڕوادار تەنها شتی جیددی وپەیوەست بە دوارِۆژەوە سەرقاڵی دەکات. کەسی بڕواداری ڕاست هەمیشە لە تێکۆشان و بەربەرەکانێدایە لەگەڵ نەفسی خۆیدا.

خلیدی العصری دەڵێت: بڕوادار نابیینی تەنها لە سێ شوێن وکاتدا نەبێت: لەمزگەوتێك کە خەریکی خواپەرستیە, یان لەماڵ کە دایدەپۆشێ, یان پێویستیەکی دونیای.

برام: ئایا دەزانی دونیانەویستی ڕاستەقینە کێیە؟

ئا ئەوە پێشەواو زانای ئەهلی سوننەیە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) پرسیاری لێ دەکەن چ شتێك زوهدە لە دونیادا؟ ئەویش دەڵێـت: هیوا کورتی! ئەوەی ڕۆژی لێ دەبێتەوە چاوەڕێی ئێوارە نەکات!

بەڕێزم: دڵی بڕوادار زۆر لەوە گرنگترە وبەنرخترە کە پەیوەستی بکەیت بە دونیاو پڕی بکەیت بەخەیاڵ وئومێدی دونیای بێ نرخ, بۆ ئەوەی تەمەنت لە دەست بچێ و وەئەگەر شتێکت چنگ نەکەوت تێیدا خەم وپەژارە دات بگرێت و بێ ئارام بیت.

پێشەوا ابن قیم دەڵێت: دونیا لە سەرەتایەوە تا کۆتاییەکەی یەکسان نیە بە غەم وخەفەتی ساتێك چ جای غەمی هەموو تەمەن!

چەند كەس هەبوون كە دونیایان كۆكردبووەوەو دابویان بەكۆڵدا وپێی دڵخۆش وبەختەوەربوون؟ بەڵام مردن لەناكاو هات وهیچ شوێنی نەكەوت تەنها كردەوەكەی نەبێت.

لەگەڵمدا گوێ بگرە بۆ ئەم وەسیەتە بەنرخەی هاوەڵی بەڕێز ابو الدرداء (ڕەزای خوای لێ بێت) ڕۆژێك لە مزگەوتی دمشق وەستاو دەیوت: ئەی خەڵكی دمشق ئایا گوێ ناگرن بۆ كەسێكی دڵسۆز بۆتان؟ ئەوانەی پێش ئێوە زۆر سامانیان كۆ دەكردەوە, وبینای توندوتۆڵ وبتەویان دروست دەكرد, وهیوا و ئاواتی دوور و درێژیان هەبوو, بەڵام كۆكردنەوەكەیان بوو بەزیان بۆیان و بیناكەشیان بوو بە گۆڕ بۆیان و هیواو ئاواتەكانیشیان هیچ دەرچوو سەری نەگرت! ئەوە گەلی عاد بوون كە وولاتیان پڕ كرد بوو لە كەس وكاری خۆیان و ماڵ وسامان! جا ئەمڕۆ كێ پاشماوەكەیانم لێ دەكڕی بە دوو درهەم؟!

خوێنەری چاكەخواز: ئایا پێم ناڵێیت كێ پێی ووتی كە دونیا شوێنی مانەوەی یەكجاریە؟ ئایا نابینی كە خەڵكی هەموو ڕۆژێك كۆچ دەكەن بۆ دونیای ڕاستەقینەی نەبڕاوە؟ ئەوە كێیە كە زۆر تەمەنی كردووە لەم دونیایەداو هەموو ئاواتەكانی بەدی هاتووە؟ ئایا وەسیەتەكەی پێغەمبەرت نەبیستووە (صلی الله علیه وسلم) كە شانی ابن عومەری گرت وپێی فەرموو " كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ

غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ " واته: لەدونیادا وەکو کەسێکی نامۆ یان ڕێبــوار بــژی. رواه البخاري (٦٤١٦) .

وە ابن عمریش دەڵێت: گەر ئێوارەت بەسەردا هات چاوەڕێی بەیانی مەکە وە گەر ڕۆژت لێ بوویەوە چاوەڕێی ئێوارە مەکە!

پێشەوا ابن رجب دەڵێت: لەکاتێکدا کە دونیا بۆ مرۆڤی بڕوادار شــوێنی مانــەوەی هەمیشەیی نیەو نیشتمانی جێگیروو دامەزراویش نیە دەبێت حاڵی تێیدا لــەم دوو حاڵەتەدا دەرنەچێت: یان ئەوەیــە وەکــو کەســێکی نامۆ(غریــب) کــە دانیشــتووی وڵاتێکە لەدوور نیشتمانی خــۆی هــەموو خــەم وبــیری کۆکردنــەوەی توێشــووە بــۆ گەڕانەوە بۆ وڵاتی خۆی, وە یاخود وەکو ڕێبوارێکی بەڕێــدا تێپــەڕبوو کــە هــەموو شەوو ڕۆژی بەڕێوەیە بەرەو وڵاتی نیشتەجێی خۆی, هەر بۆیە پێغەمبەر وەســیەتی کردووە بۆ ابن عمر بەو شێوەیە بێت!

نصری کوڕی محمدی سەمەرقەندی دەڵێت: ئەوەی هیواو ئاواتی کورت بێت خوای گەورە چوار بەخششی پێ دەبەخشێت وڕێزداری دەکات بە چوار خەڵات:

یەکەم: بەهێزو توانای دەکات لەسەر خواپەرستی, چونکە بەندە کـە دەزانێـت زوو بەم نزیکیە دەمرێت گوێ نـادات بـە کـاری ئاینـدەی دووری و هەمیشـە کۆشـش دەکات بۆ پەرستش وزۆر کردنی.

دووەم: غەم وپەژارەی کەم دەبێتەوە چونکە دەزانێت بە زووانە دونیا جێ دەهێڵێت.

سێیەم: وای لێ دێت بەکـەم ڕازی دەبێـت چـونکە مـادام دەزانێـت بـەم نزیکیـە دەمرێت هەموو ئاواتی دوارۆژە.

چوارەم: دڵی پڕ نوور دەکات.

وە ئەوەشی هیوا وئاواتی درێژ بێت ئەوا خوا سزای دەدات بە چوار شت:

یەکەم: تەمەڵی لە عیبادەت.

دووەم: غەم وپەژارەی زۆر دەبێت لە دونیادا.

سێیەم: سووردەبێت لەسەر کۆکردنەوەی ماڵ وسامان.

چوارەم: دڵ ڕەقی دێتەبەرهەم.

خوشك وبرای موسڵمانم: با وەك ئەو پیاوچاك وبۆ خواصولْحاوانە بین کە هەمیشـە سەرقاڵی ناخی خۆیان بوون ولە پێناو ڕەزامەندی خوادا, شەو ورۆژیان بەڕێ دەکرد:

زانایان دەڵێن: "العاقل يعتمد على عملهِ, والغافلُ يعتمد على أملهِ" واتە: مرۆڤی ژیر پشت دەبەستێت بەکردەوەکەی, بەڵام کەسی بێ ئاگا پشت دەبەستێ بە هیـــواو ئاواتی!

ئووەیسی قەڕەنی(ڕەحمەتی خوای لێبێت) پێیان ووت: دونیاو زەمان بەلاتەوە چۆنە؟ ئەویش ووتی: زەمان بەلای کەسێکەوە چۆن بێت گـەر ئێـوارەی بەسـەردا هـات وا گومان دەبات کە ڕۆژی لێ نابێتەوە! وە گەر بەیانی لێ بوویـەوە چـاوەڕێی ئێـوارە ناکات! نازانێت مژدەی ئاگری پێ دەدەن یاخود بەهەشت؟

هەندێ لە پێشینان ووتویانە: هەرگیز بەشێوەیەك نەخەوتووم کە چاوەڕێی هەستانی لێ بکەم(وام دەزانی دەمرم)!

جارێکیان محمدی کوڕی ئوبەی لەگەڵ مەعروفی کەرخی پێکەوە دەبن, کـاتی نوێـژ دێتە پێشەوەو بە محمد دەڵێت فـەرموو بـڕۆ پێشـەوە نوێـژمان بـۆ بکـە, محمـدیش دەڵێت: ئەگەر ئەم نوێژەتان بۆ بکەم ئەوا نوێـژی ترتـان بـۆ ناکەم(بـە ئیمامـەت), مەعروفیش دەڵێت: ئایا تۆ خۆت واداناوە هەتا نوێژێکی تر بە زیندوو بمێنت؟! پەنا بەخوا لە هیوا درێژی چونکە ڕێگرە لە کردەوەی چاك.

براو خوشکی داوێن پاکم: نەفسی خـۆت ڕابهێنـە بـە بیرکردنـەوە بەشـتی گـەورەو مەزنەوە, پەیوەستی بکە بەئاسمانەوە, بە قورئانەوە, تـا وای لـێ دێـت ملکەچـت دەبێ و کەمترین زیانت پێ دەگەیەنێت, زۆر نەفست بشکێنە وگوێڕایەڵی مەبە, وە

هەرکە تاوانێکیشت کرد زوو پەشیمان بەرەوەو نەفست لۆمــە بکـەو سەرزەنشـتی بکە, بۆ ئەوەی ببـی بەیـەکێك لـە بەشـداربووانی ئـەم ئایەتـە: ﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ (٢٧) ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً (٢٨) فَادْخُلِي فِي عِبَادِي (٢٩) وَادْخُلِي جَنَّتِي (٣٠)﴾ {**الفجر**}.

واتــە: لەسـەرەمەرگدا بەنەفسـی ئیمانـدار دەوترێـت: ئـەی گیـان ورۆحـی ئـارام بـەیادوزیکری خـوا, بگـەڕێوە بـۆلای پـەروەردگارت, ئـاوا کـە ڕازی کردبوویـت بەپاداشتی خۆی ولێت ڕازی بووە بەهۆی ئەوەی پێشی خۆتت خسـتووە لـەکردەوەی چاك, دەبچۆرە ناو گیانی بەندە صالّحەکانمەوەو بچۆرە بەهەشتە ڕازاوەکەمـەوە کـە ئامادەم کردووە بۆت.

هیواو ئاواتیش دووجۆرە: یەکێکیان کورتەو سـەرقالّت ناکـات لـە پەرسـتن ورۆژی دوایی, ئەم جۆرەیان تاوانی تێدانیە, بـەلاّم ئـەو جۆرەکـەی تریـان درێـژەو دوورت دەخاتەوە لەپەرستن ودەکەوێتە نێوان تۆو بیرکردنەوەو ئامادەسازی بـۆ ڕۆژی دوایـی ومردن, ئەمەیان ڕێگە پیٚ نەدراوەو خراپە.

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الحَمْدُ للهِ رَبِّ العَالمِينِ، وصَلَى اللهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّد، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّم.

بانگەوازێك لەدڵەوە.... پێـش پەشیمانی

بانگەوازێك بۆ لێپرسینەوە لەگەڵ خۆدا، ڕۆژگارەکان تێدەپەڕن وپەڕەکان دەپێچرێنەوەو ساڵەکانیش یەك لەدوای یەك دێن، هەموو یەکێك لەئێمە دەتوانێت لێپرسینەوە لەگەڵ خۆیدا بکات پێش ئەوەی لێپرسینەوەی لەگەڵدا بکرێت وکات لەساڵە تێپەڕبووەکانی تەمەنی ببردایە بۆ ئامۆژگاری وپەندو چاودێری خودا بەسەریەوە، ئەوە ڕۆژگارە ڕادەکات وبەو شێوەیە دەڕوات بەبێ ئەوەی هەستی پێبکەین مەگەر لەسەرەتای ساڵەوە نەبێت یان سەرەتای مانگ یان جەژن.

وە پرسیاری هەرە گرنگ ئەوەیە کە چیمان ئامادەکردووە بۆ گەشتی کۆتایی؟ چیمان پێش خستووە بۆخۆمان بۆ ئەوەی بیبینینەوە لای خوا بەباشترین پاداشت وباشترین ئومێد؟ ئەبێ چی لەپەڕەکانی ژیانمان تۆمار کرابێ؟ چ توێشوویەکمان ئامادەکردووە بۆ ئەو گۆڕەی کە دوانشینگەمانە....؟

ئایا لەبیری دوارۆژداین؟ ئایا شتێکمان لە قورئان خوێندووە؟ ئایا خوومان گرتووە بە خوێندنی ویرد و زیکرەکانی دوای نوێژەکان؟ وە یاخود لەنوێژدا خشوعمان هەیە؟ داوای بەهەشتمان کردووە؟ پەنامان گرتووە لەئاگر؟ ئایا داوای لێخۆشبوون دەکەین ڕۆژانە لەتاوانەکانمان؟ چونکە هەموو ڕۆژێك تاوان دەکەین بەڵام هەموو ڕۆژێك داوای لێخۆشبوون دەکەین؟

ئایا دووركەوتوینەتەوە لەهەموو ئەوشتانەی كە خوا توورە دەكات؟ ئایا بیرمان كردۆتەوە لە وازهێنان ودووركرتن لەهاورێی خراپ؟ ئایا دڵەكانمان پاك كردۆتەوە لە رق وكینەو حەسوودی وكیبر و زمانیشمان لەغەیبەت و فیتنەیی و درۆ؟ ئایا وازمان هێناوە لەسەیر كردنی نامەحرەم و ئەو شتەی خوا توورە دەكات؟ وە یاخود وازمان هێناوە لە گوێگرتن لەگۆرانی ومۆسیقاو ئەو شتەی خوا حەرامی كردووە؟ ئایا فەرمانمان بەچاكە كردووەو نەهیش لە خراپە؟ ئایا شتە بەنرخ وخۆشەویستەكانمان بەخشیوە لەپێناو سەرخستنی دینی خوا وبڵاوكردنەوەی؟ وە ئایا....ئایا....ئایا....؟

بەرێزان ئەمانە و چەندینی تر كۆمەڵە پرسیارێكی هەنووكەیین هەموومان دەگرێتەوە -تەنانەت تۆیش كە ئێستا دەیخوێنیتەوە-، ئەم پرسیارانە وەكو پرسیارەكانی تر نیـن چونكە بە بەڵێ و نەخێر وەڵام نادرێنەوە، بەڵكو وەڵامەكانیان بریتیە لە كردەوە، جا پێوستە لەسەر هەموومان رۆڵی پاك كردنەوەی دەروون وگوفتارو رەفتاری خۆمان و نزیكەكانمان و خەڵكی تر ببینین بەو شێوەیە كۆمەڵگە پاك وئاسوودە دەبێت گەر دەتەوێت.

پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لەوەی:

خوای گەورە دەتبینێت، وە لە ئاشکرا و نهێنیش بە ئاگایە و دەیزانێت.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لەوەی:

فریشتەکان هەموو وتە و کردەوەکانت دەنوسن و هیچیان لە بیر ناچێت.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

سزا و تاریکی ناو گۆڕ ئەو گۆڕەی کە بۆ چاکەکار دەبێتە باخچەیەك لە باخچەکانی بەهەشت، بۆ خراپەکاریش دەبێتە چاڵێك لە چاڵەکانی دۆزەخ ئەو کات نە باوکێکی دڵسۆز نە دایکێکی بەسۆز کەست لا نیە.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو کاتەی کە هەر کەس نامەی کردەوەی خۆی پێ دەدرێت چاکەکار بە دەستی ڕاست و خراپەکاریش بە دەستی چەپ.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو ڕۆژەی کە ئەندامەکانی لاشەت دەبنە شایەت بە سەرتەوە لە سەر ئەو چاکە و خراپانەی کە کردووتە.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو ڕۆژەی کە خراپەکاران هاوار و واوەیلایانە لە دەست نامەی کردەوەکانیان کە ورد و درشتی تێدا

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو ڕۆژەی کە بەسەر پردی (صراط) دا تێپەڕ دەبیت و قولاپەکانی دۆزەخ شاڵاوت بۆ دەهێنن.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو ڕۆژەی کە لەبەر دەستی خوای گەورەدا ڕادەوەستیت و ئەو تاوانانەت بیردەخاتەوە کە لە ژیانی دونیادا ئەنجامت داوە.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ئەو ڕۆژەی کە تاوانبار دەڵێ:(ئاخ و داخ و پەشیمانی بۆ ئەو هەموو لادان و نادروستیانەی کە کردم).

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لە:

ناڕەحەتی و گەرمی و سزای دۆزەخ.

* پێش ئەوەی تاوان بکەیت بیربکەرەوە لەوەی:

کە تاوان دەبێتە هۆی بێبەشبوون لە زانست و ڕزق و دەبێتە هۆی سنگ توندی و تەمەن کورتی و مردنی لەناکاو و نەمانی شەرم و غیرەت.

وە لە گەورەترین سزاکانی تاوان پەیوەندی نێوان بەندە و پەروەردگاری دەبڕێت ئەگەر ئەم پەیوەندیەش پچڕا ئەوا لە خێر و چاکە دوور دەبێت و شەڕو خراپەی تووش دەبێت.

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الحَمْدُ للهِ رَبِّ العَالمِين